

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.2 (3074) ●

● ЧАЦВЕР, 17 студзеня, 2008

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

**Ельскія.
Прозвішча
абавязвае...**
Стар. 2

**Украінская прымадонна
з беларускай вёскі Валокі**
У Карэліцкім раёне адбыліся сустрэчы
з вядучай салісткай Днепрапятроўскага
акадэмічнага тэатра оперы і балета
Антанінай Гаркушай. Стар. 3

**Нечаканая
папулярнасць
шумілінскіх
хваласпеваў**
Стар. 4

ПАДЗЕЯ

Сімфонія скарбаў

У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры праходзіць унікальная выстава, дзе “пояс Вітаўта” — адзін з галоўных экспанатаў

Іван Ждановіч

Такога бляску, багацця — і мастацкага, і гістарычнага — ніводзін беларускі музей, відаць, ніколі яшчэ не паказваў шырокай публіцы. Усё лепшае і каштоўнае з серабра і золата, што ёсць у фондах, вынесена з запаснікаў. Раней, дарэчы, і тэхнічна выставіць рэдкія артэфакты было складана. Цяпер жа ўсе каштоўнасці — у своеасаблівых саркафагах з браніраванага шкла, ёсць, казалі журналістам, і іншыя сістэмы аховы. Экспазіцыя лаканічная, з добрым густам аформлена. На ганаровым месцы ў зале, быццам на троне-узвышэнні — “пояс Вітаўта”. Дзякуючы гэтаму набытку музея “выцягнуты” з запаснікаў і іншыя багаці: дзе ёсць сапраўдны князь — знойдзена і світа.

Выстава “З крыніц адвечнай прыгажосці” — калядны, навагодні падарунак усім, хто цікавіцца айчыннай гісторыяй. Як і самім музейшчыкам, некалькі пакаленняў якіх рупліва збіралі скарбы. “Мы самі атрымалі вялікую асалоду, калі рыхтавалі экспазіцыю, трымалі ў руках, зблізку разглядалі унікальныя рэчы” — усхвалявана казала адна з супрацоўніц.

Фонды музея — як таямнічая кніга. І вось адгорнута старонка, напэўна, самая цікавая з усіх. Сёння, па словах спецыялістаў, у фондах больш за 30 тысяч прадметаў з утрыманнем серабра ці золата. Найбольш дасведчаная ў

Каштоўныя рэчы з Мінскага скарба, знойдзенага ў 1988 годзе

гісторыі экспанатаў, выстаўленых на ўсеагульны агляд, захавальнік фондаў Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі, аўтар выставы Святлана Гаўрылава. Менавіта яна вяла першую экскурсію для гасцей па новай экспазіцыі. З ёй наша размова.

— **Святлана Мікалаеўна, чым увогуле адметная ваша калекцыя каштоўных металаў? І якая мэта гэтай выставы?**

— Калекцыя музея — самая прадстаўнічая ў краіне, цікавая і ў многім таямнічая: у паходжанні многіх рэчаў яшчэ няма загадак. Сабраны не толькі прадметы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, але і скарбы (іх ажно 116), як чыста манетныя, так і манетна-рэчавыя. Зрэшты, не ставілася на мэце ўсе іх паказаць — мы прэзентуем толькі фрагменты гісторыі, у якой жы-

вуць творы з золата і серабра. Калекцыя адлюстроўвае значны перыяд: ад другога стагоддзя і да нашых дзён. Паколькі ўласных радовішчаў гэтых металаў Беларусь не мае, то за кожным з такіх прадметаў стаіць гісторыя, і яны, я б сказала, звышкаштоўныя. У асноўным гэта работы майстроў з Германіі, Францыі ды іншых краін Захаду, а таксама з Масквы і Санкт-Пецярбурга. → **Стар. 4**

ВЕСТКИ

Маршрут раскрывае перавагі

Іван Цыганкоў

В’етнам зацікаўлены ў супрацоўніцтве з беларускімі авіяцыйнымі службамі ў наладжванні паветраных зносін паміж дзвюма краінамі.

Канкрэтныя ўмовы супрацоўніцтва і магчымасці арганізацыі палётаў прадстаўнікі Дэпартамента па авіяцыі Міністэрства транспарту Беларусі і авіяцыйнай адміністрацыі В’етнама абмяркуюць у Мінску ў другой палове студзеня.

Раней была падпісана дамова паміж урадамі Рэспублікі Беларусь і Сацыялістычнай Рэспублікі В’етнам аб паветраных зносінах. Дакумент распрацаваны на падставе Чыкагскай канвенцыі аб міжнароднай грамадзянскай авіяцыі з улікам рэкамендацый Міжнароднай арганізацыі грамадзянскай авіяцыі, а таксама нарматыўных прававых актаў заканадаўства Беларусі. Дамова, па меркаваннях бакоў, будзе спрыяць актывізацыі эканамічных сувязяў, а таксама прадпрымальніцкай дзейнасці ў абедзвюх краінах. Акрамя гэтага, дакумент адкрывае новыя магчымасці для развіцця турыстычнага бізнесу паміж Беларуссю і В’етнамам.

У свята — новы адрас

Дзень беларускага пісьменства сёлета пройдзе ў горадзе Барысаве.

Датай правядзення свята прызначана сёмае верасня. Адапаведнае пастанавленне прынята Саветам Міністраў. Дакументам прадугледжана таксама стварэнне аргкамітэта, які ўзначаліць намеснік прэм’ер-міністра Аляксандр Косінец. Дзень беларускага пісьменства адзначаецца ў краіне з 1994 года. Гэтае свята садзейнічае прэстыжу пісьменства як асновы культуры.

Звычайна Дзень беларускага пісьменства праводзіцца ў гарадах, якія з’яўляюцца гістарычнымі цэнтрамі навукі, літаратуры і кнігадрукавання. Упершыню ён прайшоў у Полацку. Сталіцамі гэтага ўжо традыцыйнага свята былі таксама Тураў, Навагрудак, Нясвіж, Орша, Пінск, Заслаўль, Мсціслаўль, Мір, Камянец, Паставы і Шклоў.

Дыпламатыя пашырае стасункі

Пасольства Венгрыі ў Беларусі паспрыяе ўзаемадзейню дзвюх краін

Віктар Міхайлаў

Як лічыць Часовы Павераны ў справах Венгерскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Ласла Дароці, сам факт адкрыцця ў Мінску ўжо ў красавіку 2008 года дыпламатычнага прадстаўніцтва сведчыць аб гатоўнасці венгерскага кіраўніцтва развіваць двухбаковае супрацоўніцтва. “Венгрыя разглядае Беларусь як перспектывнага і выгаднага партнёра, у першую чаргу ў гандлёва-эка-

намічнай сферы”, — падкрэсліў Ласла Дароці.

Ён высока ацаніў патэнцыял узаемадзейня дзвюх краін у эканамічнай і гандлёвай, інвестыцыйнай сферах, у галіне культуры, навукі, адукацыі і турызму і выказаў упэўненасць у тым, што адкрыццё пасольства надасць значны імпульс развіццю гэтых кірункаў.

Сярод перспектывных сфер для венгерскіх інвестыцый у эканоміку Беларусі дыпламат на-

зваў медыцыну і фармацэўтыку, будаўніцтва і аграпрамысловы комплекс.

Паводле турыстычных кантактаў, Ласла Дароці паведаміў, што ў 2006 годзе ў Венгрыі пабывалі каля васьмі тысяч беларускіх грамадзян. Пры гэтым ён не выключыў, што будучае пасольства ў Мінску зможа ў індывідуальным парадку разглядаць магчымасць паніжэння кошту шэнгенскіх віз для асобных катэгорый грамадзян Беларусі.

Між іншым, дыпламатычныя адносіны паміж Беларуссю і Венгрыяй былі ўстаноўлены ў 1992 годзе. У студзені 2000 года ў Будапешце пачало работу беларускае пасольства. Сёння аснову экспарту ў Венгрыю складаюць нафтапрадукты, трактары, драўніна і вырабы з яе, чорныя металы, хімічныя ніткі і валакно. У Беларусь з гэтай краіны прывозяць у асноўным фармацэўтычную прадукцыю, тэлеапаратуру, палімерныя матэрыялы.

Ельскія. Прозвішча абавязвае...

Радзівілы, Сапегі, Ельскія... Паводле лёсу гэтых і іншых знакамітых родаў навукоўцы абараняюць дысертацыі, архівісты — складаюць генеалагічныя дрэвы. Родавыя паданні звязаны з загадкавай, часам незразумелай альбо не да канца даследаванай гісторыяй мінулых гадоў. Між тым, галінкі родаў жывыя і сёння. У тым мяне пераканала размова з нашчадкамі роду Ельскіх — прафесарам медыцыны Віктарам Ельскім, які цяпер жыве ва Украіне, у Данецку.

Кацярына Немагай

Трэба сказаць, што Віктар Мікалаевіч — адзін з самых актыўных прадстаўнікоў сваёй знакамітай сям'і. Сам цікавіцца радаводам, наладжвае і аднаўляе сувязі паміж нашчадкамі роду, якія жывуць цяпер у розных краінах — Расіі, Украіне, Польшчы, Літве, Германіі, Францыі. Гэта яму належыць задума міжнароднай канферэнцыі "Ельскія ўчора і сёння (500-годдзе роду Ельскіх герба "Пелеш")", што нядаўна прайшла ў Данецку. Менавіта з аповеду пра тое свята і пачаў гаворку Віктар Ельскі:

— *Актавая зала Данецкага дзяржаўнага ўніверсітэта была поўнай: навукоўцы, проста людзі, якія цікавіцца гісторыяй... Мяне вельмі ўзрадвала, што на мерапрыемства прыехалі Анджэй і Евяліна Ельскія з Польшчы, было шмат гасцей з беларускага таварыства ў Данецку. Сярод нумоў дакладаў мне падаліся цікавейшыя — пра прадкаў маршала пінскага Лукаша Ельскага, скульптара Караля і яго сыноў Яна і Казіміра. Расказвалі і пра братаў Аляксандра, Казіміра і Міхала Ельскіх. Міхал, дарэчы, быў*

Раней Дудзічы — сёння музей "Дудуткі"

маім прапрадзедам. Прызнаюся, параўноўваю звесткі, знойдзеныя навукоўцамі ў бібліятэках, з тым, што маю ад дзёда і маці. Супадала...

Слухаючы Віктара Мікалаевіча, думала: наколькі ж адзін род можа быць багатым на таленты! Аляксандр Ельскі, напрыклад, быў паэтам, перакладчыкам, этнографам, краязнаўцам, вядомым калекцыянерам. Міхал Ельскі праславіўся

як віртуозны скрыпач: гэта ў яго гонар у родавым памесці Дудзічы (цяпер там музей матэрыяльнай культуры "Дудуткі") праходзяць «Вечары духоўнай музыкі». Яго імем названы Міжнародны конкурс струннай музыкі ў Мінску. Работы ж скульптара Казіміра Ельскага ўпрыгожваюць Вільнюскі кафедральны сабор і Вільнюскі ўніверсітэт.

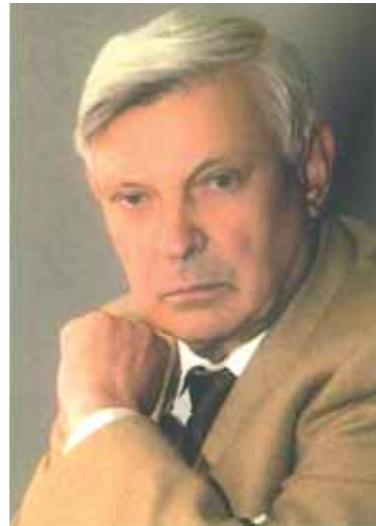
Сярод вядомых асоб гэтага роду

былі і вучоныя. Самая знакавая фігура — Канстанцін Міхайлавіч Ельскі: біёлаг, геолог і географ, прадзед майго суразмоўцы. Па слядах дзёда пайшла і маці Віктара Мікалаевіча — Соф'я Іванаўна Ельская.

Менавіта пра яе рабіў даклад на канферэнцыі сын. Заслужаны генетык, яна выхавала не адзін дзесятак вучняў. Але галоўнымі вучнямі для яе заўсёды былі дзеці і ўнукі. Як склалася іх жыццё?

— *У 1952 годзе я паступіў у Данецкі дзяржаўны ўніверсітэт. Пасля вучобы быў асіпірантам, асіпітантам, дацэнтам, загадчыкам кафедры, цяпер — прафесар, член Акадэміі навук Украіны. Мае вучні — гэта семнаццаць дактароў навук, столькі ж кандыдатаў. Напісаў шмат манаграфій, навуковых прац, Кансультаваў ў інстытуце траўматалогіі, у інстытуце неадкладнай хірургіі. Сыны таксама ў медыцыне. Старэйшы — доктар навук, біёлаг, малодшыя — урачы-хірургі. І ўнукі праяўляюць схільнасці да навукі. Дарэчы, а гэта ўжо 15-е пакаленне Ельскіх, мая мара — дачакацца шаснаццаціга.*

Напрыканцы гутаркі Віктар Мікалаевіч, трохі расхваляваўшы-

Прафесар Віктар Ельскі

ся, прызнаўся:

— *Ведаецца, хоць я і нарадзіўся ва Украіне, часам так не хапае беларускай зямлі, на якой жылі продкі. Усяго ў Беларусі мне давялося набыць тройчы. У 80-х гадах пазнаёміўся з журналістам Зайцавым, які напісаў грунтоўны артыкул пра трох Ельскіх — Аляксандра, Канстанціна і Міхала. У 1999 годзе прысутнічаў на канферэнцыі да 165-годдзя Аляксандра Ельскага ў Дудутках. У 2001-м быў запрошаны на кангрэс беларускай дыяспары. Тады ж разам з прафесарам Анатолям Федаруком ездзілі ў сядзібу прапрадзёда ў Ляды — цяпер Чэрвеньскі раён. Дом, на жаль, не захаваўся. Я набраў той зямелькі і падабраў тры каменьчыкі. І ляжаць яны цяпер у мяне ў хаце пад абразамі, як сімвалічны ўспамін аб радзіме.*

ЯК СПРАВЫ, ДЫАСПАРА?

Жыццё з багатым і разнастайным зместам

Паводле публікацый у беластоцкай "Ніве"

Кожны месяц на маім рабочым стале з'яўляецца тоўстая бандэроль з Беластока, у якую ўкладзены чатыры-пяць нумароў газеты "Ніва" — адзінага ў свеце беларускага штотыднёвіка за межамі нашай краіны. Змест газеты — багаты, разнастайны. У "Ніве" адлюстроўваецца жыццё беларускай дыяспары ў Польшчы. Аднак найперш яна адрасавана чытачам Падляскага ваяводства (мяжуе з Гродзеншчынай і Брэстчынай), дзе жыве нямала беларусаў. Згадаю некаторыя адметныя публікацыі "Нівы" канца мінулага года. А прысвечаны яны важным падзеям у беларуска-польскіх узаемадачыненьнях.

Адам Мальдзіс

Супрацоўніца "Нівы" Міра Лукша ў вялікім, багата аздобленым фатаграфіямі рэпартажы "Другі вечар беларускай культуры" расказвае пра імпрэзу, арганізаваную ў Цэнтры праваслаўнай культуры ў Беластоку.

Ініцыятарамі вечара сталі таксама Пасольства Беларусі ў Польшчы, Генеральнае консульства ў Беластоку (консул Міхаіл Аляксейчык, падкрэслівае аўтар, найбольш спрычыніўся да арганізацыі сустрэчы) і Беларускае грамадска-культурнае таварыства. У праграме вечара, вельмі багатай, знайшлося месца нават тэатру: Беларускі паэтычны тэатр аднаго актёра паказаў фрагмент спектакля "Пачакай, сонца!", створанага паводле рамана ўкраінскай пісьменніцы Ліны Кастэнікі "Маруся

Чурай" у перакладзе Ніны Мацяш. Дырэктар мінскага выдавецтва "Чатыры чвэрці" Ліліяна Анцух прэзентавала пераклад кніжкі вядомага польскага пісьменніка Рышарда Курэйчыка "Славянскі святанак". Ладзілася і выстава "Лінія формы" мінскіх мастакоў Уладзіміра і Тамары Васюкоў, у якіх ужо ёсць вучні і на Беластоцчыне. Як піша Міра Лукша, вечар, "поўны шчырых прамоў пра супрацоўніцтва і блізкасць народаў", завяршыўся агністым канцэртам пастаўскага ансамбля "Паазер'е".

***

"Ніва" паведаміла, што ў канцы мінулага года ў Варшаве адбыўся IV кангрэс Аб'яднання "Польшча - Беларусь", створанага 15 год назад.

Цяпер у гэтай арганізацыі каля дзвюх тысяч сяброў, аб'яднаных у некалькіх аддзяленнях. Пас-

ля даклада і дыскусіі ўдзельнікі кангрэса зацвердзілі галоўныя напрамкі работы на 2007-2012 гады. Плануецца супрацоўніцтва ў сферы навукі, адукацыі, культуры, а таксама работа з моладдзю. У прыватнасці, мяркуецца і надалей праводзіць у Польшчы Алімпіяды беларускай мовы, конкурсы. Старшынёй аб'яднання перавыбраны прафесар Баляслаў Хмялінскі.

***

У 2008-м годзе будзе адзначаць паўвекавую гадавіну Беларускае літаратурнае аб'яднанне "Белавежа", яго цяпер узначальвае паэт і вучоны Ян Чыквін.

Да юбілею выйшаў калектыўны зборнік "Шлях па прамой часу. 1958-2008" (Беласток, 2007), адрэцэнзаваны на старонках "Нівы" Раінай Стэфанчук. Беластоцкія, мінскія і нават лонданскія (прафесар Арнольд Макмілін) аўтары аналізуюць у кнізе творчасць Яна Чыквіна, Уладзіміра Гайдучка, Галіны Тварановіч, Сакрата Яновіча, Алеся Барскага і іншых "белавежаўцаў". Аб'яднанне здолела даць чытачу 150 (!) кніжак прыгожага пісьменства і выдаваць штогоднік "Тэрмапіль". Значэнне "Белавежы" добра паказала Галіна Тычка з Мінска. Па яе меркаванні, беларуская літаратура Беластоцчыны другой паловы ХХ ст. мае вельмі шырокі, агульнаеўрапейскі кантэкст.

Зубры ў Белавежскай пушчы — спрадвечныя гаспадары

Куток прыроднай першабытнасці

Ірына Тугарына

600-годдзе надання статусу запаведніка Белавежскай пушчы ўключана ў спіс памятных датаў ЮНЕСКА.

Урачыстасці з нагоды юбілейнай даты пройдуць у снежні 2009 года. Па словах генеральнага дырэктара Нацыянальнага парку "Белавежская пушча" Мікалая Бамбізы, падрыхтоўка да гэтай важнай падзеі вядзецца ўжо сёння. Плануецца капітальна ўладкаваць усе вялікія і маленькія вёскі, што размешчаны на тэрыторыі пушчы. А іх, дарэчы, каля двух дзесяткаў. У стадыі праектавання — вялікі комплекс, у які ўвойдуць адміністрацыйны будынак, новы Музей прыроды і Дом экалагічнай асветы.

Але галоўнае, на што скіравана работа калектыву Нацыянальнага парка, — захаванне унікальных экасістэм, папулярызацыя Беларускай пушчы як аднаго з самых старых куткоў першабытнага лесу

на планеце. Важнай падзеяй апошніх гадоў стала значнае павелічэнне тэрыторыі Нацыянальнага парку, амаль удвая — запаведнай зоны. У мінулым годзе завершана вялікая работа па падліку зуброў. Цяпер іх 334 — гэта самая вялікая папуляцыя ў Еўропе.

Безумоўна, адной з падзей апошніх гадоў стала сумесная праца вучоных з Беларусі, Польшчы, Украіны і Літвы, дзякуючы якой вызначаны дакладны ўзрост беларускага запаведніка. Меркаванні спецыялістаў супалі: запаведнікам Беларускай пушчы стала ў снежні 1409 года, незадоўга да Грунвальдскай бітвы. Асаблівы статус пушчы атрымала ў сувязі з тым, што тут нарыхтоўвалася мяса для войска Вялікага Княства Літоўскага, таксама тут любілі паляваць вялікія князі Вітаўт і Ягайла. Каб у багаты дзічынай лес не хадзілі староннія, і была ўведзена прапуская сістэма, а пушчы і нададзены статус запаведніка.

Прымадонна з беларускай вёскі Валокі

У Карэліцкім раёне адбыліся сустрэчы з вядучай салісткай Днепрапятроўскага акадэмічнага тэатра оперы і балета Антанінай Гаркушай.

“Як брыльянт, упрыгожвае нашу ўкраінскую оперную сцэну беларускі салавей Антаніна Гіль-Гаркуша”, — такі аўтограф пакінуў на афішы Днепрапятроўскага тэатра оперы і балета яго галоўны дырыжор.

Гіль — дзявочае прозвішча Антаніны Сцяпанаўны Гаркушы. Як вядома, у беларусаў гіль — вельмі прыгожая птушка, яе называюць яшчэ снегіром, які прылятае ў Беларусь зімой. У адрозненне ад снегіроў, Антаніна Гаркуша “прылятае” на радзіму, у наш, Карэліцкі раён, пераважна летам. Восць і ў мінулым годзе яна пабывала найперш у Валокі, а потым у нашым музеі, дзе мы да юбілею спявачкі падрыхтавалі выставу “Прымадонна з Белай Русі”.

Дзе магла сялянская дзяўчынка з маленечкай вёскі Валокі ўпершыню сутыкнуцца, пазнаёміцца з “высокім” музычным мастацтвам? Мусіць, нешта было закладзена яшчэ ў генах. Бацькі будучай спявачкі, Сцяпан Кліменцэвіч і Марыя Сямёнаўна, мелі прыгожыя галасы. Бацька спяваў у царкоўным хоры, самавукам іграў на скрыпцы. Маці, цудоўная рукадзельніца, сваіх дзяўчынак, Зінаіду, Антаніну і Людмілу, прывучала да акуратнай працы. І матуліна навука спатрэбілася ў жыцці — госці нашага музея з цікаўнасцю разглядалі на выставе сукенку артысткі, якую яна сама арыгінальна вышыла.

Антаніна яшчэ ў дзяцінстве пачала марыць пра сцэну. Слухала па радыё оперныя арыі і дуэты.

Мара і прывяла Антаніну на вакальнае аддзяленне Мінскага музвучылішча імя Глінкі, да вопытнага педагога Ларысы Місюк. Потым, пераканаўшыся, што рэдкі голас яе вучаніцы патрабуе далейшай шліфоўкі, выкладчыца сама адвезла Антаніну ў Адэскую кансерваторыю, да прафесара Вольгі Благавідавай. Паспяхова прайшоўшы праслухоўванне, наша зямлячка стала студэнткай. А ўжо на чацвёртым курсе пачала выступаць на сцэне Адэскага акадэмічнага тэатра оперы і балета. На нашай выставе была афіша спектакля “Царская нявеста”: у ім студэнтка пятага курса Антаніна Гіль ужо выконвала партыю Марфы.

У кансерваторыі Антаніна пазнаёмілася з будучым мужам, вакалістам Віктарам Гаркушам. Пасля заканчэння вучобы яны разам сталі працаваць у Днепрапятроўскім тэатры оперы і балета, выконваць на яго сцэне вядучыя партыі рэпертуару.

Талент ураджэнкі Карэліччыны, яе прыгожае лірыка-каларатурнае сапрадна раскрыліся слухачам на спектаклях паводле опер Дж. Расіні “Севільскі цырульнік”, дзе яна выконвала партыю Разаліны (а ў ролі Фігара выступаў Віктар Гаркуша), і В. Моцарта “Вяселле Фігара”, аперэт “Цыганскі барон” і “Лятучая мыш”. У операх “Рыгаледа” і “Травіята” Дж. Вердзі яна перажывала на сцэне лёсы Вялеты і Травіаты. Увага артысткі заўсёды засяроджвалася на ўнутраным свеце гераінь.

Дзеці спевакоў, блізныя Ігар і Алег, таксама звязалі свой

Антаніна Гаркуша

лёт з музыкай — абодва скончылі тую ж Адэскую кансерваторыю па класе тубы і трамбона, стажыраваліся ў Германіі, у вядомай Фрайбургскай кансерваторыі. Ігар вярнуўся ў Днепрапятроўск, іграе ў тэатры оперы і балета. Алега ж пацягнула на радзіму маці — цяпер ён выступае ў аркестры пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга.

За 30 гадоў выступленняў на сцэне ў Антаніны Сцяпанаўны назапасіўся вялікі камерны рэпертуар. У сольныя канцэрты яна абавязкова ўключае беларускія народныя песні — пра тое сведчыла адна з афішаў на нашай выставе. А яшчэ спявачка штогод выконвае абавязкі члена журы фестывалю народных талентаў Украіны “Светач Прыдняпроўя” і “Дзіваграй”.

Пра творчасць і лёс спявачкі ішла гаворка на ўрачыстасці з нагоды адкрыцця выставы ў

нашым музеі. Пра жонку і маці гаварылі муж і сыны Антаніны Сцяпанаўны, якія таксама прыехалі ў Карэлічы на юбілейную ўрачыстасць. Зямлячку віншавалі намеснік старшыні райвыканкама А. Маркевіч і загадчык аддзела культуры Н. Матлахова. А на заканчэнне вечарыны сама госця парадавала нас голасам дзіўнай прыгажосці. Разам з класічнымі творамі спявала і народныя песні на беларускай, украінскай і рускай мовах.

Мы ж пераканаліся, што Антаніна Сцяпанаўна ганарыцца сваімі беларускімі каранямі, з вялікай павагай ставіцца да нацыянальных традыцый. І нам — гонар, што зямлячка наша годна прадстаўляе Беларусь за яе межамі.

Святлана КОШУР, старшы навуковы супрацоўнік Карэліцкага раённага краязнаўчага музея “Зямля і людзі”

Вяртанне “Вінніцы”

Ганна Бандарчук

У Светлагорскім раёне ўвекавечыць памяць рачнікоў Пінскай ваеннай флатыліі

Калі дакладней, то плануецца ўсталяваць стэлу ў памяць пра тых ваенных маракі, якія загінулі ў 1941 годзе ў баях на рацэ Беразіне. Такое рашэнне ўжо прынята раённымі ўладамі па выніках пошукавых работ, праведзеных тут у мінулым годзе.

Як расказаў намеснік старшыні Светлагорскага райвыканкама Сяргей Мяркулаў, на тэрыторыі раёна закончыла работу міжнародная экспедыцыя з удзелам прадстаўнікоў Кіеўскага грамадскага аб’яднання “Таварыства ветэранаў разведкі ВМФ” і Шклоўскага ваенна-патрыятычнага пошукавага атрада. У выніку пошукавых работ у жніўні ім удалося падняць са дна ракі фрагменты манітора “Вінніца”, які затануў летам 41-га падчас баёў на Беразіне. Па архіўных дадзеных, 27 ліпеня 1941 года бранякацер быў атакаваны праціўнікам, калі вяртаўся з іншымі караблямі пасля паспяхова выкананага задання: яны знішчылі нямецкую пераправу ў Парычах. У кастрычніку экспедыцыя ажыццявіла пад’ём яшчэ аднаго судна — бранякацера “БКА-250”. Фрагменты суднаў, а таксама ацалелае абсталяванне, зброя, іншыя ваенныя аtryбуты былі перададзены ў гарадскі музей Светлагорска.

Ужо разгледжаны эскізы праект помніка — яго прапанаваў адзін з мінскіх скульптараў. Работы па стварэнні стэлы і яе ўсталяванні плануецца правесці ў гэтым годзе.

Даспехі рыцарам да твару

Іван Мірскі

Музей Новага замка ў Гродне наладзіў выставу сярэднявечных даспехаў і зброі.

Некаторыя часткі касцюма сярэднявечнага воіна, як, напрыклад, шлем турнірнага даспеху пад назвай “Жабіна галава”, важаць 20 кілаграмаў, таўшчыня брані элементаў — цэлы сантыметр. Адна з жамчужын калекцыі — поўны рыцарскі даспех: ён пацягнуў аж на 30 кілаграмаў. Аўтарам жа гэтых работ з’яўляецца магілёўскі майстар Сяргей Нурматаў.

Дарэчы, усе прадстаўленыя на выставе экспанаты маюць рэальныя прататыпы. Напрыклад, рыцарскія даспехі XVI–XVII стагоддзяў — дакладныя копіі тых, што прадстаўлены ў адным з варшаўскіх музеяў. Магілёўскі майстар імкнуўся і працэс вырабу элементаў зброі максімальна наблізіць да гістарычнага арыгінала.

У Гродне выстава заканчвае вандраванне па Беларусі, вясной экспанаты вернуцца да майстра.

Творчыя абрысы знакамітага майстра

Больш за 500 твораў увайшло ў першы альбом-каталог мастака Аляксандра Ісачова

Вольга Карнеева

Выпуск альбома прымеркаваны да 20-годдзя з дня смерці Аляксандра Ісачова. Гэта найбольш поўны збор работ мастака. Прэзентацыя выдання прайшла ў Мінску. Складальнікамі альбома з’яўляюцца жонка майстра Наталля Ісачова і мастак Алег Арлоў.

Як адзначыў Алег Арлоў, да 20-годдзя з дня смерці Аляксандра Ісачова таксама прымеркаваны работы самога мастака, сына Яраслава. Цяпер гэтая выстава экспануецца ў Гомелі, а ў канцы сакавіка яе змогуць убачыць мін-

На прэзентацыі альбома

чане. Сёння карціны Ісачова захоўваюцца ў асноўным у прыватных калекцыях, вялікая частка вывезена

за мяжу. Адзіны ў Беларусі музей, у фондах якога ёсць каля 30 работ майстра, — Рэчыцкі краязнаўчы. Каля 150 палотнаў Ісачо-

ва сабрана ў Фондзе свабоднага рускага сучаснага мастацтва ў Санкт-Пецярбургу. Упершыню свае работы Аляксандр Ісачоў выставіў у Ленінградзе, дзе жыў нейкі час. Пасля вяртання ў Рэчыцу мастак напружана працаваў. Памёр майстар у снежні 1987 года ва ўзросце 32 гадоў, праз два дні пасля завяршэння сваёй першай персанальнай выставы. Шырокую вядомасць творчасць майстра набыла пасля выхаду на экран фільма пра яго лёс “Не плачце па мне...” рэжысёра Анатоля Алая.

ПАДЗЕЯ

Сімфонія скарбаў

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

— Хоць агляд пачынаецца з найстаражытных скарбаў, манет Рымскай імперыі, прыцягвае ўсеагульную ўвагу найперш “пояс Вітаўта”.

— Не буду пераказваць гісторыю знаходкі, бо, ведаю, газета “Голас Радзімы” таксама прысвячала ёй артыкулы. Вядомы даследчык, прафесар БДУ Валянцін Рабцэвіч упэўнены: рэч выраблена ў першай трэці XIV стагоддзя. І мяркуе, што пояс па статусе мог быць уласнасцю вялікага князя Вітаўта. Дарэчы, на адкрыцці выставы ваш калега Адам Мальдзіс слушна паставіў пытанні: а дзе ж другі пояс, што знойдзены там жа, ля вёскі Літва пад Маладзечна?

Чаму да пошукаў яшчэ не падключылі Інтэрпол? Былі звесткі, што артэфакт у Парыжы. Хочацца верыць, што з часам гэтая каштоўнасць усё ж вернецца ў Беларусь.

— Уражваюць і знаходкі з вёсак Дзягцяны, Гараўляны, а таксама Мінскі скарб. Яны таксама дэманструюцца ўпершыню?

— У такім аб’ёме — упершыню. Дарэчы, у Гараўлянскім скарбе, знойдзеным у Глыбоцкім раёне, 185 арабскіх манет XII стагоддзя. Яскравае сведчанне таго, што там

калісьці праходзіў шлях “з варагаў у грэкі”. Увогуле на выставе няма выпадковых прадметаў: усе яны цесна знігаваны з нашай гісторыяй, культурай. Ёсць, скажам, унікальная скрэпа і вельмі прыгожа, па-мастацку зробленая сярэбраная пацерка. Яны знойдзены падчас раскопак помніка вельбарскай культуры — даўняга пасялення готаў на тэрыторыі цяперашняга Жабінкаўскага раёна. Яшчэ адзін след гэтых германскіх плямён, як мы мяркуем, — рымскія манеты I–II стагоддзяў, знойдзеныя ля вёскі Малеч у Бярозаўскім раёне.

Між іншым, выстава будзе экспанавацца амаль два гады. Так што сімфонію каштоўных металаў змогуць пачуць усе, хто жадае.

На выставе — творы праваслаўнага мастацтва

Бліжэй да экспанатаў

Каму мог належаць залаты браслет, знойдзены падчас раскопак Мінскага замчышча ў 1957–1962 гадах? Спецыялісты па тэхналогіях апрацоўкі металаў кажуць: выраблена ўпрыгожанне хутчэй за ўсё на востраве Готланд, у Швецыі. Пэўна, і туды пралягалі гандлёвыя шляхі тагачасных месцічаў. Таямніцамі ахутана і гісторыя ўнікальных залатых пацерак, знойдзеных археолагамі ў Наваградку (экспедыцыя 1961 года) і на месцы старажытнага горада Лукомля (цяпер Чашніцкі раён) ў 60-я гады.

Цешыць вока на выстаўцы сталовае серабро. Адзін з экспанатаў — салонка Івана Хлебнікава, які меў ганаровы тытул пастаўшчыка імператарскага двара. Калі пайшла мода на сталовы фарфор і шкло, з серабра рабіліся партсігары, гадзіннікі, а таксама сумачкі, пудраніцы, заколкі і іншыя асабістыя рэчы для паненак. На выставе можна ўбачыць старыя гадзіннікі фірмы Бурэ, гадзіннік Адама Багдановіча (бацькі Максіма Багдановіча), медальён Францішка Багушэвіча і залаты гадзіннік, які належаў старшыні Саўнаркома БССР Мікалаю Галадзеу.

Нечаканая папулярнасць шумілінскіх хваласпеваў

Турысты з Нідэрландаў прыязджаюць у Шуміліна паслухаць праваслаўны царкоўны хор “Благовест”

Ірына Цімохіна

Першая група галандскіх турыстаў, што нядаўна гасцявалі ў раёне, выказала пажаданне абавязкова пабываць на канцэрце царкоўных хваласпеваў “Благовест”. Ён заваяваў папулярнасць у Нідэрландах пасля таго, як там быў запісаны і з поспехам разышоўся дыск з псалмамі, літургіямі і песнямі на царкоўнаславянскай і беларускай мовах, а шумілінскія харысты далі некалькі канцэртаў.

На гэты раз хор прадставіў гасцям новую праграму, прысвечаную гісторыі царкоўных хваласпеваў. У канцэрце гучалі знакамітыя грузінскі, грэцкі, пюхціцкі распевы — адметныя формы вакальнай музыкі, нешта сярэдняе паміж звычайнай гаворкай і мелодыяй. Распевы складаюць характэрную рысу ўсходніх музычных храмавых

Спевы, якія набліжаюць да Ісціны

культур, калі яны ёсць, то амаль не выкарыстоўваюцца музычныя інструменты. Для заходнееўрапейскага слухача такая музыка здаецца незвычайнай, таму і выклікае

вялікі інтарэс.

Тур у Шумілінскі раён арганізаваў нідэрландскі дабрачынны фонд “Дапамажы людзям”, які даўно супрацоўнічае з сацыяльнымі і адукацыйнымі

ўстановамі раёна. На гэты раз прадстаўнікі фонду вырашылі пазнаёміць сваіх суайчыннікаў са славуцасцямі раёна і беларускімі нацыянальнымі традыцыямі.

ЖЫЦЦЁ

100 гадоў. І нават больш

На Гродзеншчыне болей за ўсё вяскоўцаў, якія перасягнулі стогадовы рубаж

Вікторыя Самойлава

Па словах першага намесніка начальніка Гродзенскага абласнога ўпраўлення статыстыкі Алены Кухарэвіч, старэйшая жыхарка вобласці — Алена Машко. Нарадзілася яна 10 лістапада 1892 года ў шматдзетнай сям’і ў вёсцы Вялікія Азяранкі Ваўкавыскага раёна. З дзяцінства была прывучана да цяжкай сельскай ўсё жыццё.

Аптымістка па натуре, яна ніколі не сумавала і не пасавала перад цяжкасцямі. Алена Машко была замужам, яна маці траіх дзяцей. Цяпер з блізкіх сваякоў у яе засталіся шасцёра ўнукаў. Сем месяцаў назад жанчына пераехала да аднаго з іх у Ваўкавыск. Мае добрую памяць. Успамінаючы

маладосць, за навагоднім сталом выпіла нават чарку віна.

Усяго ў Беларусі пададзены на 1 кастрычніка мінулага года 100-гадовы рубаж пераадолелі 693 чалавекі — 598 жанчын і 95 мужчын. Свой 110-гадовы юбілей адзначылі 15 беларускіх доўгажыхароў, за плячкамі траіх з іх — ужо 115 і больш гадоў жыцця.

Сярод рэгіёнаў Беларусі найбольш доўгажыхароў налічваецца ў Гродзенскай вобласці (185 чалавек ва ўзросце старэй за 100 гадоў). На другім месцы — Мінская вобласць (143), на трэцім — Брэсцкая (101). На Віцебшчыне пражываюць 85 чалавек, якія ўжо адзначылі стогадовы юбілей, у Гомельскай вобласці — 68, у Магілёўскай — 62, у Мінску — 49.